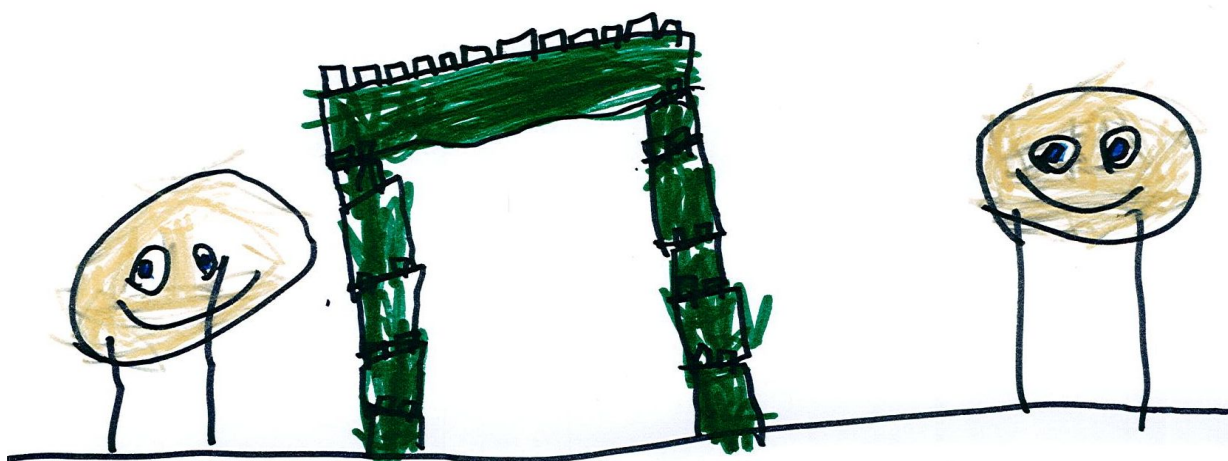

VANTAA

Santeri 6v.

Varhaiskasvatussuunnitelma

Metsikköpolun toimintayksikkö

Opetuslautakunta 20.1.2014

Sisällys

1	Johdanto	2
2	Varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohdat	3
2.1	Arvot.....	3
2.2	Lapsikäsitys ja kasvattajuus	4
2.3	Hyvinvointityö	4
3	Yhteistyö perheiden kanssa.....	6
4	Työ lasten parissa	7
4.1	Lapselle ominaiset tavat toimia ja oppia	7
4.2	Oppimisympäristö ja arjen rakenteet.....	8
4.3	Lapsen osallisuus.....	10
5	Sisällölliset painotukset	11
5.1	Leikki	11
5.2	Kieli ja vuorovaikutus	12
5.3	Liikunta	13
5.4	Luonto- ja ympäristökasvatus.....	14
5.5	Matematiikka.....	15
5.6	Etiikka ja katsomus	15
6	Moninaisuus varhaiskasvatuksessa	17
6.1	Kasvun ja oppimisen tuki.....	17
6.2	Monikulttuurisuus	17
6.3	Sukupuolten välinen tasa-arvo	18
7	Varhaiskasvatuksen toimintamuodot ja yhteistyöverkostot	19
7.1	Esiopetus.....	19
7.2	Perhepäivähoito.....	21
7.3	Verkostotyö	22
8	Arviointi ja työn kehittäminen	23

1 Johdanto

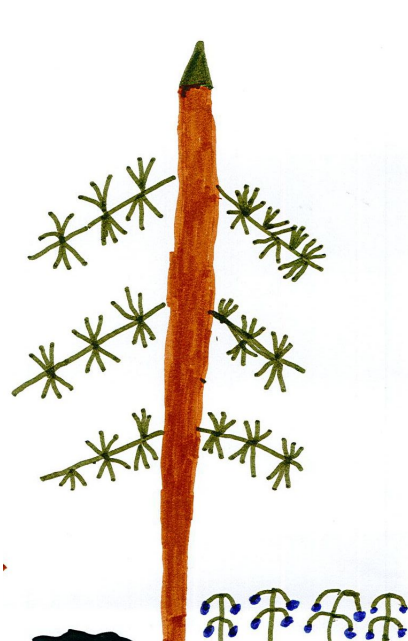
Metsikköpolun toimintayksikön varhaiskasvatussuunnitelma on toimintamme perusta. Se kuvaa meillä toteutettavaa varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatussuunnitelma on työväline, jonka avulla suunnittelemme ja arvioimme toimintaamme. Varhaiskasvatussuunnitelmamme on tehty myös vanhempia varten, jotta he voivat lukea, millaista varhaiskasvatusta päiväkodissa ja perhepäivähoidossa toteutamme. Perhepäivähoidon erityispiirteistä varhaiskasvatussuunnitelmassa on oma luku.

Päivähoidossa toteutettavaa varhaiskasvatusta ohjaavat valtakunnalliset ja kunnalliset asiakirjat. Varhaiskasvatussuunnitelmamme pohjautuu valtakunnallisiin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin 2005 ja Esiope-
tuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2010 sekä Vantaa kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin.

Metsikköpolun toimintayksikköön kuuluu päiväkotitoiminta ja Martinlaakson alueen kunnallinen perhepäivähoito. Päiväkotimme sijaitsee Martinlaaksossa omana kiinteistönään. Päiväkotitoiminta on perustettu vuonna 1990. Talossamme toimii viisi lapsiryhmää 0-6 vuotiaille lapsille. Yksi ryhmistämme on integroitu ryhmä. Perhepäivähoitajat työskentelevät omissa kodeissaan Martinlaakson alueella. Päiväkodilla on suuri monipuolinen pihapiha-alue. Pihalla on käytössä turvalliset leikkivälineet. Osa pihastamme on luonnontilassa olevaa metsäistä maastoa. Päiväkodin ympäristössä on hyvät ulkoilumaastot sekä leikkipuistot. Käytämme myös paljon päiväkodin vieressä olevaa urheilukenttää. Kivimäen alakoulu naapurissamme mahdollistaa hyvän yhteistyön.

Lapsen hyvä arki syntyy myönteisessä ja välittävässä ilmapiirissä. Meille on tärkeää, että kaikilla lapsilla ja aikuisilla on päiväkodissamme hyvä olla. Päiväkotimme ilmapiiri on meille merkittävä asia. Haluamme, että perheet kokevat olevansa tervetulleita, kun tulevat meille ensimmäistä kertaa. Kasvatuskumppanuus perustuu avoimeen vuorovaikutukseen. Meidän yhteinen tehtävämme on tukea lapsen kasvua ja kehitystä parhaalla mahdollisella tavalla.

Toiminnassamme on tärkeää aito läsnäolo lapsen kohtaamisessa ja hyvä vuorovaikutus. Olemalla tilanteissa aidosti läsnä meillä on herkkyyttä sekä kykyä reagoida lapsen tunteisiin ja tarpeisiin. Vahvistamme lapsen osallisuutta kuulemalla lasten aloitteita ja kiinnostuksenkohteita. Lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa toimintamme suunnitteluun ja toteuttamiseen. Heille annetaan myös mahdollisuuksia toteuttaa omia ideoitaan.

Aura 6v.

Jokaisella lapsella on oikeus vahvaan pedagogiseen ohjaukseen, jossa lapsen ikä- ja kehitystaso huomioidaan. Opettajien johdolla lapset jaetaan tarkoituksenmukaisesti pienryhmiin. Pienryhmätyöskentelyllä haluamme taata jokaiselle mahdollisuuden tulla paremmin kohdatuksi. Keski-tyminen leikkiin ja oppimiseen on pienryhmässä helpompaa. Opettaja kantaa vastuun toiminnan tavoitteista ja käytännön menetelmistä. Toiminnan arviointi on jatkuvaa ja sen avulla kehitämme toimintaamme entisestään.

*"Hyvä päivä koostuu pienistä hetkistä."
(6 ja 3-vuotiaiden äiti)*

2 Varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohdat

2.1 Arvot

Vantaan kaupungin arvot ovat innovatiivisuus, kestävä kehitys ja yhteisöllisyys. Meillä Metsikköpolulla arvoja toteutetaan näin.

Minja 6v.

Innovatiivisuus:

Avoimessa ja luottavaisessa ilmapiirissä meillä on rohkeutta kokeilla ja erehtyä. Oman työn arvioinnin kautta kehitämme uutta. Osallistamme lapsia ja "heittäydymme" mukaan lapsen mielikuvitukseen.

Iivo 6v.

Kestävä kehitys:

Kulttuurinen: Suhtautumisemme perheiden erilaisia kulttuureja kohtaan on suvaitsevaista ja kunnioittavaa. Pidämme yllä suomalaista kulttuuriperimää unohtamatta muita kulttuureita.

Sosiaalinen: Suhtaudumme avoimesti ja arvostavasti toisiimme kohtaan. Vahvistamme lapsen osallistumista ajatuksella: "Kuulun tähän ryhmään ja olen tärkeä osa sitä". Kiusaamista emme hyväksy.

Ekologinen: Kasvattajan arvot ja asenteet ohjaavat toimintaamme. Tämän pohjalta vahvistamme lapsen käsitystä itsestä ympäristövastuullisena toimijana, jossa osa-alueina ovat luonnon kunnioittaminen ja vaaliminen sekä kierrätys ja kestävä kehitys. Meille on tärkeää, että lapselle syntyy luonteva suhde luontoon erilaisten elämysten ja kokemusten kautta.

Taloudellinen: Perheiden palveluohjaus on merkittävä osa työtämme. Suunnittelemme hankinnat tarkoin kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Resurssien käyttö on suunnitelmallista ja harkittua.

Yhteisöllisyys:

Iivo 6v.

Sitoudumme työhömmä ja meillä on selkeä käsitys perustehtävästämme. Haluamme panostaa vuorovaikutuksen laatuun ja ymmärrämme sen merkityksen. Arvostamme yhteistyötä perheiden kanssa ja haluamme osallistaa perheitä mukaan toimintaamme. Toimimme avoimina ja aktiivisina yhteistyökumppaneina.

Maria 6v.

2.2 Lapsikäsitys ja kasvattajuus

Lapsen oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksenä on, että hän kokee olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi. Lapsen hyvä arki syntyy myönteisessä ja välittävässä ilmapiirissä. Haluamme luoda päiväkodistamme meidän kaikkien yhteisen paikan, jossa niin aikuisilla kuin lapsillakin on mahdollisuus vaikuttaa yhteiseen arkeen. Meille on tärkeää, että kaikilla on hyvä olla.

Jokainen lapsi on ainutlaatuinen yksilö. Kasvattajina meillä on herkkyyttä ja kykyä reagoida lapsen tunteisiin ja tarpeisiin. Toimimme lapselle innostajana, tukijana ja toiminnan mahdollistajana. Ymmärrämme arjen merkityksellisyyden ja mahdollisuudet.

*"Lapsen hyvään päivään kuuluu kuunteleminen ja läsnäolo."
(4-vuotiaan vanhemmat)*

Pyrimme luomaan ympäristön, joka mahdollistaa lapsen kasvun ja oppimisen lapselle ominaisella tavalla. Toiminnan suunnittelu perustuu tietoon lapsen kehityksestä sekä havaintoihin lapsen ja lapsiryhmän tarpeista. Havainnoinnilla tarkoitamme tietoista ja tavoitteellista lapsen toiminnan seuraamista.

Lapsi oppii ja toimii vuorovaikutuksessa aikuisten ja toisten lasten kanssa. Kannustamme ja tuemme lasta yrittämään ja iloitsimme yhdessä oppimisesta. Meille on tärkeää, että lapselle syntyy positiivinen käsitys itsestään oppijana. Oppimisen onnistuessa lapsen itsetunto vahvistuu ja taidot karttuvat.

Tiedostamme toimintaamme ohjaavat arvot, asenteet ja eettiset periaatteet. Kehitämme ammattitaitoamme arvioimalla omaa työtämme tiimissä ja työyhteisössä.

2.3 Hyvinvointityö

Tavoitteenamme on edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Lapsen voidessa hyvin hänellä on edellytykset kasvuun, oppimiseen ja kehittymiseen. Yksikössämme kasvattajat luovat myönteisen ja hyväksyvän ilmapiirin omilla asenteillaan. Arjen vuorovaikutustilanteet ovat hyvinvointityömme perusta. Yhdessä vanhempien kanssa sitoudumme lapsen hyvinvoinnin edistämiseen. Vanhemmat tuovat kasvatuskumppanuuteen lapsen tuntemuksen ja omat arvonsa, me kasvattajat tuomme ammatillisen osaamisemme. Pienryhmätoiminnalla taataan lapsille mahdollisuus hyvään vuorovaikutukseen, rauhalliseen yhdessäoloon ja leikkiin. Hyvän psyykkisen oppimisympäristön edellytyksenä ovat yhteiset käytännöt ja johdonmukaiset toimintatavat. Näitä vahvistetaan ryhmässä tiimisopimuksella. Lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tueksi käytössämme on moniammatillinen yhteistyöverkko.

Minja 6v.

Kiusaamiseen puuttumisessa tärkeintä on ennaltaehkäisy. Empatian kehittymisen edellytyksenä on omakohmainen kokemus tasavertaisuudesta ja oikeudenmukaisesta kohtelusta. Ikätason mukainen empatiakasvatus vahvistaa lapsen moraalisen ajattelun kehitystä. Harjoittelemmme tunteiden tunnistamista ja toisen huomioonottamista. Ohjaamme lapsia erilaisiin ratkaisumalleihin, kuinka ristiriitatilanteita voidaan ratkaista myönteisin keinoin. Keskustelemme lasten kanssa kiusaamisesta ja sovimme yhteisistä pelisäännöistä.

Kiusaamiseen puutumme aina. Aikuinen selvittelee asiat yhdessä osapuolten kanssa. Vanhemmille kerrotaan tapahtunut ja toimenpiteet asian suhteen. Haluamme painottaa vanhemmille, että on tärkeää kertoa ryhmän aikuisille, jos lapsi puhuu kotona kiusaamisesta. Opetamme lapsille, että kiusaamisesta on aina tultava kertomaan aikuiselle. Kattava valvonta kaikissa tilanteissa on osa kiusaamisen ennaltaehkäisyä.

Päiväkotiimme on tehty turvallisuuskansio ja kriisisuunnitelma. Näihin suunnitelmiin on kirjattu toimintaohjeet, kuinka toimimme, jos joudumme kriisitilanteisiin.

3 Yhteistyö perheiden kanssa

Yhteistyö perheiden kanssa alkaa, kun vanhempiin ollaan ensimmäistä kertaa yhteydessä. Luomme ilmapii-
rin, jossa lapsi ja vanhemmat kokevat olevansa tervetulleita. Kasvatuskumppanuus perustuu avoimeen vuo-
rovaikutukseen. Antamalla aikaa kohtaamiseen ja kuuntelemiseen haluamme vahvistaa vanhempien koke-
musta osallisuudesta lapsen päiväkotiarkeen. Olemme kiinnostuneita vanhempien ajatuksista lapsen hyvästä
hoidosta ja kasvatuksesta. Arvostamme vanhemman kasvatustuuta ja tuntemusta omasta lapsestaan. Me
tuomme yhteistyöhön oman osaamisemme. Yhteinen tavoitteemme on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja op-
pimista.

*"Parasta on se, että lapsi lähtee aamulla mielellään päiväkotiin
ja viihtyy siellä hyvin."* (vanhempi)

Laadimme varhaiskasvatussuunnitelman jokaiselle lapselle yhteistyössä vanhempien kanssa. Tavoitteena on
ohjata ja kehittää kasvattajien pedagogista työtä ja tukea vanhempia kasvatustehtävässä. Keskustelussa py-
rimme etsimään yhteistä ymmärrystä lapsesta. Varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioidaan vuosittain tai tarvit-
taessa useammin. Pidämme tärkeänä, että lapsi voi itsekin vaikuttaa omaan varhaiskasvatussuunnitelmaan-
sa. Lapsen ajatukset ja mielipiteet itsestä sekä omasta oppimisesta kirjataan mm. lapsen esiopetussuunni-
telmaan.

Päivittäiset kohtaamiset ovat tärkeä osa yhteistyötä. Haluamme päivittäin kertoa jotakin konkreettista lapsen
päivästä. Pidämme tärkeänä, että lapsikin voi osallistua keskusteluun ja kuulla itsestään myönteisiä asioita.
Toimintakauden alussa pidämme vanhempainillan, jossa kerromme toiminnastamme. Vanhempainillassa
keskustellaan kasvatukseen liittyvistä asioista ja vanhemmilla on siellä mahdollisuus tutustua toisiinsa. Jär-
jestämme juhlia ja toiminnallisia tapahtumia, joihin perheet voivat osallistua yhdessä. Viestintää perheiden
kanssa hoidamme sekä sähköpostin välityksellä että ilmoitustaulutiedottamisella.

4 Työ lasten parissa

4.1 Lapselle ominaiset tavat toimia ja oppia

Lapsi on luonnostaan utelias ympäröivää maailmaa kohtaan. Halu tutkia maailmaa on uuden oppimisen perusta. Haluamme luoda lapselle myönteisen oppimisilmapiirin, jossa hänellä on mahdollisuus käyttää kaikkia aisteja. Lapsi oppii toimiessaan vuorovaikutuksessa ympäristönsä ja ihmisten kanssa.

Leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen ovat keinoja, joiden kautta lapsi oppii mielekkäällä tavalla uusia asioita. Kieli on oppimisen ja ajattelun perusta sekä vuorovaikutuksen ja kommunikaation väline.

Leikkiminen:

Leikki on lapselle ominaisin tapa oppia. Leikki on lapsen tärkeintä tekemistä. Leikki kannattelee lapsen psyykkistä hyvinvointia. Leikissä lapsi käsittelee tunteitaan ja kokemuksiaan. Hän rakentaa mielikuvaa maailmasta ja itsestään. Leikkiessään lapsi harjoittelee vuorovaikutus- ja sosiaalisia taitoja.

Haluamme luoda lapsen leikkeihin myönteisen ja kannustavan ilmapiirin. Vastaamme lapsen aloitteisiin olemalla aidosti läsnä. Turvaamme lapsen osallistumisen leikkiin olemalla itse tarvittaessa mukana leikissä. Mallitamme leikkiä ja tuemme lasten välistä vuorovaikutusta. Toiminnan suunnittelulla ja leikkiympäristöjen valmistelulla mahdollistamme pitkäkestoista leikkiä. Leikissä lapsella on tilaa ja aikaa luovuuteen.

Liikkuminen:

Liikkuminen on lapselle ominainen tapa oppia ympäristöstään ja itsestään. Se mahdollistaa lapsen motoristen taitojen kehittymisen. Lapsi oppii kokeilemalla, yrittämällä ja erehtymällä. Ulkoilu, metsäretket sekä ohjattu liikunta kehittävät mm. kehonhallintaa ja -tuntemusta. Motoristen taitojen hallinta vahvistaa oppimisen edellytyksiä ja lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. Tarjoamme lapselle monipuolisia mahdollisuuksia liikunnallisten taitojen harjoittamiseen, esimerkiksi retket lähiympäristön erilaisiin maastoihin, luistelu, hiihto, ohjatut liikuntahetket sisällä ja ulkona sekä päivittäinen ulkoilu. Rohkaisemme ja innostamme lapsia liikkumaan, tavoitteenaamme luoda lapselle myönteinen asenne liikkumista kohtaan.

Tutkiminen:

Tuemme lapsen luontaista halua ja kiinnostusta oppimiseen antamalla lapselle mahdollisuuden oivaltaa itse. Pyrimme huomioimaan lapsen omat mielenkiinnon kohteet, jotka ohjaavat hänen toimintaansa. Tällöin oppiminen mahdollistuu ja tuottaa iloa. Tuemme lapsen oppimisen taitoja ja motivaatiota huolehtimalla siitä, että toiminta on lapselle riittävän haastavaa ja monipuolista.

"Tutkiminen tarkoittaa sitä, et kattoo jotain juttuja ja oppii niistä jotain uutta."

(poika 7v)

Kieli:

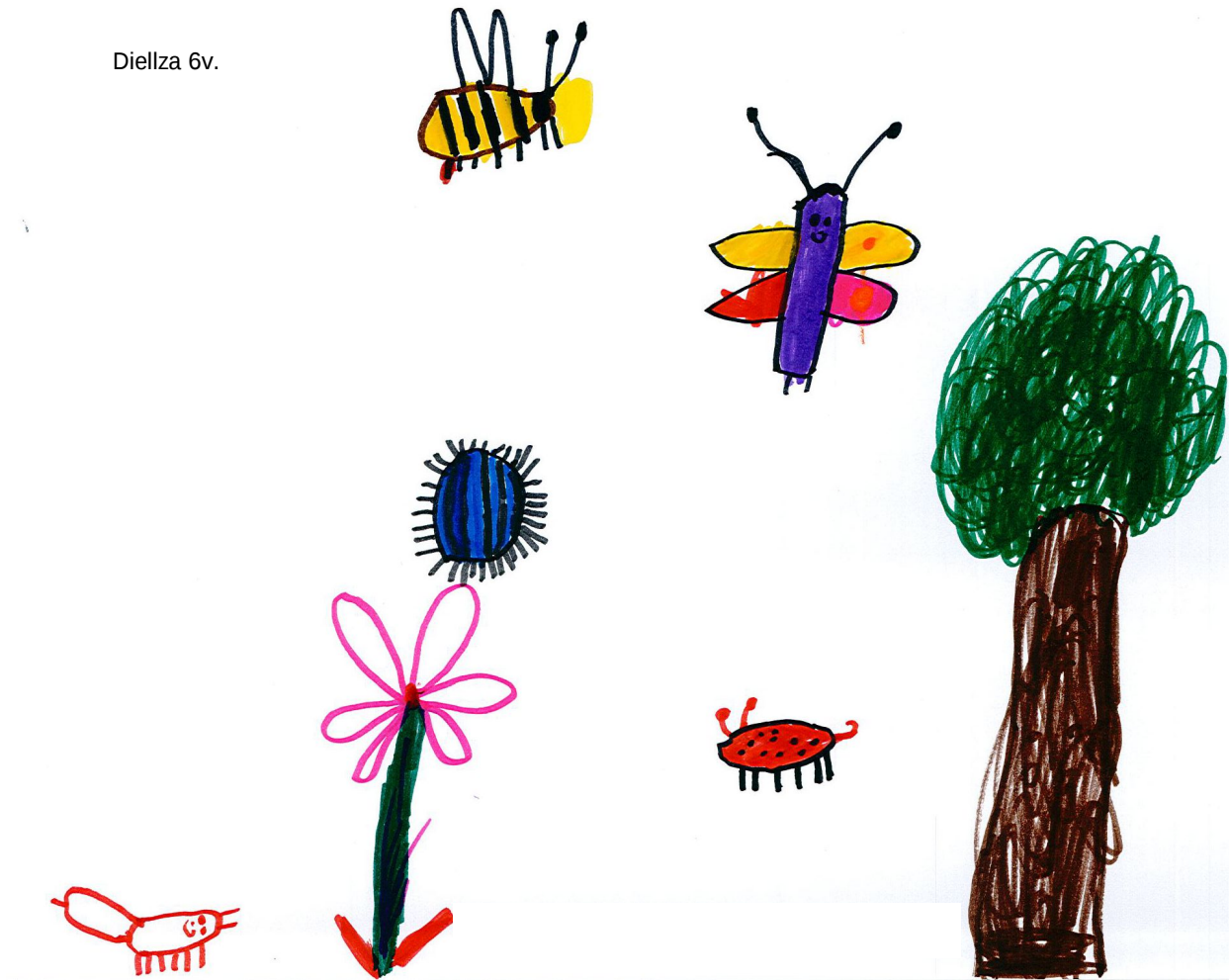
Hyvä vuorovaikutus on kielen oppimisen perusta. Kieli on muutakin kuin vain puhuttua kieltä. Eleet, ilmeet, katse ja kosketus ovat olennainen osa varhaista vuorovaikutusta ja pienen lapsen kommunikaatiota. Lapsi oppii kieltä esimerkin kautta, tekemisen ja asioiden sanoittamisella. Olemme vuorovaikutuksessa lapsen kanssa kaikissa päiväkodin arjen tilanteissa, esimerkiksi leikki, perushoito, siirtymätilanteet sekä lepoaika. Tehtävänä on havainnoida ja tukea monipuolisesti lapsen kielen kehitystä.

Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen:

Taiteellinen kokeminen ja taiteen tekeminen tuottaa lapselle mielihyvää sekä onnistumisen iloa. Haluamme tukea lapsen itseilmaisun mahdollisuuksia pitämällä siihen tarvittavan välineistön lapsen saatavilla ja ohjaamalla lapsia niiden käyttöön. Roolivaatteet, maalaus- ja askartelutarvikkeet, soittimet, teatterivälineet yms. ovat päivittäisessä käytössä. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen tukevat lapsen myönteisen minäkuvan rakentumista. Ohjaamme lapsia löytämään omia vahvuuksiaan ja käyttämään taiteellista ilmaisua vuorovaikutuksen ja tunteiden käsittelyn kanavana.

Diella 6v.

4.2 Oppimisympäristö ja arjen rakenteet

Lapsen oppimista edistävään ympäristöön liittyvät fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen näkökulma. Hyvä oppimisympäristö on turvallinen, innostava ja viihtyisä. Siinä mahdollistuu lapselle ominainen tapa toimia. Leikki on keskeinen toimintamuoto ja haluamme sen näkyvän oppimisympäristössä.

"Turvallinen ympäristö, jossa saa olla oma itsensä ja toteuttaa itseään aikuisen asettamissa rajoissa." (6-vuotiaan äiti)

Havainnoimme lasten oppimista ja kiinnostuksen kohteita. Rakennamme ja muokkaamme ympäristöä aktiivisesti lapsiryhmän tarpeiden mukaan. Lapsen ikä- ja kehitystason mukaiset välineet ovat lasten saatavilla. Leluilla, peleillä ja muilla tavaroilla on omat paikkansa. Huolehdimme välineistä yhdessä lasten kanssa. Hyödynnämme lähiympäristön mahdollisuuksia. Käymme säännöllisesti retkillä metsässä ja lähipuistoissa.

Myönteisessä ilmapiiirissä lapsi kokee, että hänellä on lupa tutkia ja kokeilla. Oppiminen syntyy yrittäen, erehtyen ja onnistumisesta iloiten. Luomme lapselle mahdollisuuden ilon ja onnistumisen kokemukseen yhdessä toisten kanssa osana ryhmää. Tuemme kaikissa arjen tilanteissa lasten välistä vuorovaikutusta antamalla mallia keskusteluun sekä ristiriitojen selvittelyyn.

"Lapsen hyvään päivään kuuluu kuuntelemista, sylkyttelyä ja käytöstapoihin ohjaamista. Parhaat leikit ovat niitä, joita ei tarvitse heti keskeyttää" (5-vuotiaan äiti)

Arjen rakenteet ovat olennainen osa oppimisympäristöä. Jäsentääkseen ympäristöä ja toimiakseen osana sitä lapsi tarvitsee struktuuria eli selkeyttä, järjestystä ja ennakoitavuutta päivään. Toimimme arjessa joustavasti huomioiden lapsen näkökulman, jotta aktiivinen ohjattu ja lapsen valitsema toiminta ovat tasapainossa.

Lasten kanssa toimimme pienryhmissä. Näin lapsella on mahdollisuus tulla kohdatuksi ja hän saa tarvitsemansa huomion sekä ohjauksen. Pienessä ryhmässä lapsen on helpompi keskittyä leikkiin sekä muuhun tekemiseen ja oppimiseen. Myös vuorovaikutus on syvempää. Toimintatapa auttaa meitä aikuisia lasten havainnoinnissa sekä toiminnan dokumentoinnissa. Meillä jokaisella lapsella on oikeus vahvaan pedagogiseen ohjaukseen, jossa hänen ikä- ja kehitystasonsa huomioidaan. Ryhmän opettajan johdolla mietitään tiimissä tarkoituksenmukainen tapa jakaa lapset pienryhmiin sekä toiminnan tavoitteet ja menetelmät.

Terveellinen ravinto turvaa lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin. Ruokailut ovat mukavia yhteisiä hetkiä sekä oppimistilanteita. Ohjaamme lasta noudattamaan hyviä ruokailutapoja sekä totuttelemaan erilaisiin makuuihin. Lepo on fysiologinen tarve, joka turvaa lapsen kokonaiskehitystä. Päivälevon tarkoituksena on tuoda tärkeä katkos lapsen päivään ja antaa mahdollisuus rentoutumiseen ja rauhoittumiseen. Lapsen päivä rytmittyy aktiivisen toiminnan ja rauhallisen oleilun vuorotellessa.

4.3 Lapsen osallisuus

Tavoitteena on, että lapsesta kasvaa itsenäisesti ajatteleva ja aktiivinen persoona. Lapselle kehittyy terve itsetunto ja hän on tasavertainen ryhmän jäsen, joka osaa ottaa toiset huomioon sekä pyrkii yhteiseen hyvään. Osallisuuden kokemus syntyy, kun lapsi tuntee olevansa hyväksytty ryhmässä ja voivansa vaikuttaa itseään koskeviin asioihin.

Meidän on tärkeää ymmärtää lapsen oman toiminnan ja käyttäytymisen merkitys lapselle itselleen. Tuemme lapsen omia valintoja antamalla hänelle mahdollisuuksia ja välineitä toteuttaa omia sisäisiä kehitystarpeitaan. Lapsille kerrotaan ja näytetään, millaisia välineitä päiväkodista löytyy. Oppimisympäristö pyritään rakentamaan sellaiseksi, jossa lapsella on mahdollisuus toteuttaa omia ideoitaan ja käyttää luovuuttaan. Tarvittavat välineet ovat lasten saatavilla.

Luomme toiminnan tavoitteet lapsen ja lapsiryhmän kehityksellisten tarpeiden pohjalta. Lapset ovat vaikuttamassa toiminnan sisältöön sekä käytettäviin menetelmiin. Olemme sitoutuneita ja motivoituneita näkemään lasten aloitteita ja tarttumaan niihin. Näin vahvistamme lapsen osallisuutta.

Lapsen osallisuus tulee näkyväksi arjen tilanteissa. Leikin valinta, retkikohde, toimintahetkien suunnittelu ja toteutus, yhteisten juhlien ja tapahtumien suunnittelu, varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmien tekeminen, ruuan ottaminen ovat arkipäivän mahdollisuuksia osallisuuden vahvistamiseen. Toiminnalla harjoitetaan lapsen omatoimisuutta sekä oman toiminnan suunnittelua. Lapselle annetaan vastuuta omista ja yhteisistä asioista ikä- ja kehitystaso huomioiden.

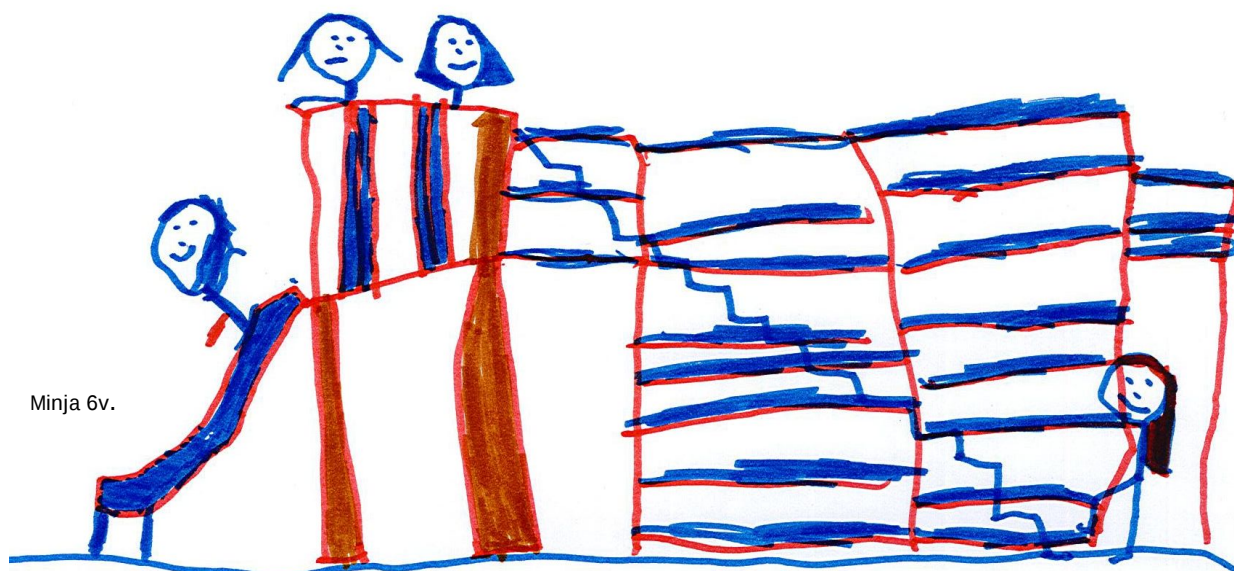
Vahvistamme lapsen liittymistä ryhmään. Lasten välisen vuorovaikutuksen ja sosiaalisten taitojen tukeminen vaativat meiltä herkkyyttä ja aktiivista läsnäoloa. Tehtävänä on luoda sellainen ilmapiiri, jossa jokaisen lapsen on mahdollista leikkiä ja oppia.

Suhtaudumme myönteisesti lasten omassa yhteisössä syntyvään, spontaaniin toimintaan. Leikillinen vuorovaikutus, hassuttelu ja liikkuminen ovat lapselle tapoja luoda vertaiskulttuuria. Meidän tehtävänä on ratkaista, milloin tilanteet ovat yhteisöllisyyttä tukevia ja milloin on tarpeen esimerkiksi taata leikkirauha.

Aikuisina me asettamme rajat, joiden puitteissa voidaan yhdessä lasten kanssa sopia ryhmän säännöistä. Kunnioitamme lapsen mielipidettä, vaikka aina ei voida toimia sen mukaan. Lapsi tulee kuulluksi ja saa kokea, että hänen ajatuksillaan on merkitystä.

5 Sisällölliset painotukset

5.1 Leikki

Lapsen maailmassa leikillä on keskeinen rooli. Leikki on lapselle nautinnollista ja tuottaa hänelle mielihyvää. Lapsi luo asioille merkityksiä leikkimällä arjen tilanteista ja toiminnoista syntyviä ajatuksia ja ideoita. Mielikuvitus ja luovuus perustuvat leikkiin, ja leikki kehittää lapsen ajattelua. Lapsen kasvaessa kielellisen vuorovaikutuksen merkitys leikissä korostuu. Leikissä lapsi harjoittelee monipuolisesti kielellisiä taitojaan.

Leikissä lapsella on mahdollisuus kohdata ja käsitellä asioita, jotka muuten olisivat liian suuria ja hankalia. Hän oppii elämisen taitoja. Lapsi voi käyttää leikkiä tunteiden ilmaisemiseen. Leikissä opitaan sosiaalisen elämän pelisääntöjä sekä kehitetään empatiaa. Siinä lapsella on lupa olla taitavampi ja isompi kuin onkaan ja näin ollen kokeilla uskalluksensa rajoja esimerkiksi liikkumisessa tai pelottavien asioiden kohtaamisessa. Eläytyminen mielikuvitusleikkeihin vahvistaa lapsen minäkuvausta sekä itsetuntoa. Lapsi saa onnistumisen kokemuksia valintojen tekemisessä ja ongelmanratkaisussa.

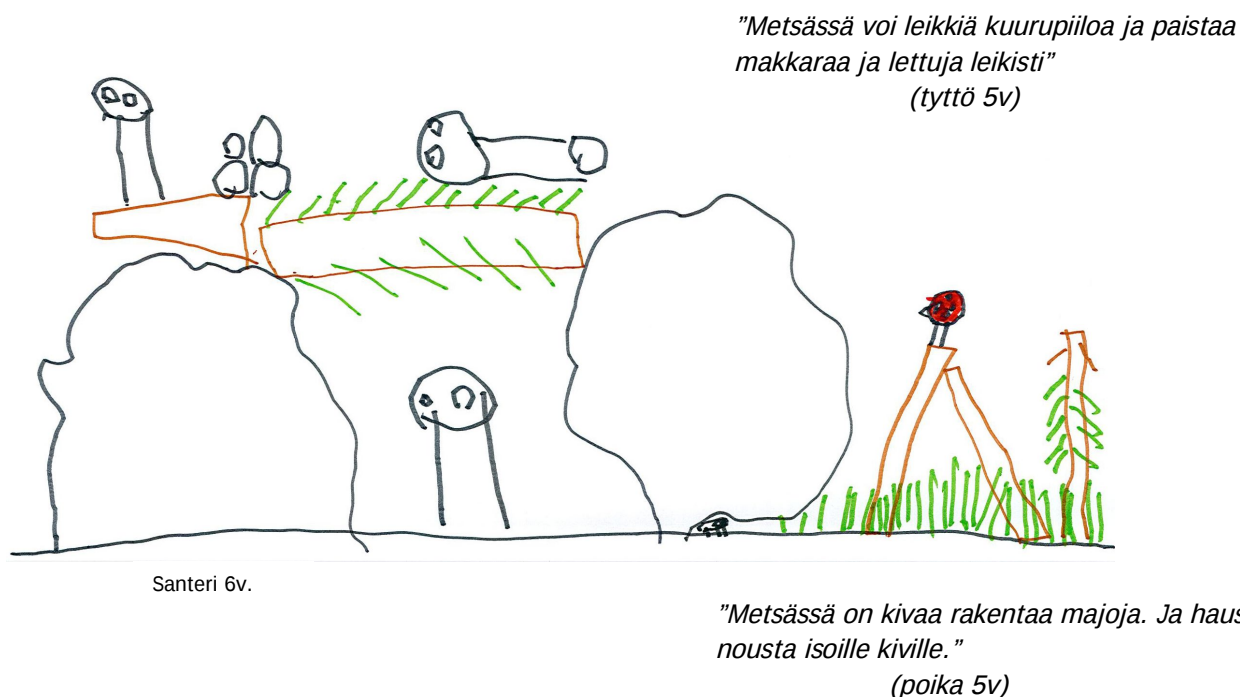
Leikki vahvistaa lasten keskinäisiä suhteita ja vuorovaikutustaitoja. Lapsi kokee yhteisöllisyyttä ja osallisuutta leikkiessään toisten lasten kanssa. Leikkikaveri voidaan turvata kaikille aikuisen havainnoinnilla ja ohjauksella esimerkiksi käyttämällä monipuolisesti leikkitaulua ja tekemällä yhteistyötä muiden ryhmien kanssa. On tärkeää kunnioittaa lapsen halua ja tarvetta myös yksinleikkiin.

*"Oon oppinu tykkäämään kavereista ja silleen."
(poika 7v.)*

"Tuntuu hyvältä oppia leikkimään kavereiden kanssa."

(tyttö 6v)

Luomme lapsen leikille hyvän ja kiireettömän ympäristön. Leikkivälineet ja erilaiset materiaalit ovat saatavilla ja yhteisessä käytössä. Päivittäisen toiminnan suunnittelussa kiinnitämme huomiota siihen, että leikille jää riittävästi aikaa. Arjessa pyrimme siihen, että lapsilla on mahdollisuus pitkäkestoiseen leikkiin, jonka voi myös jättää odottamaan esimerkiksi ruokailun ajaksi. Ulkona ja retkillä syntyy usein hyviä, pitkäkestoisia leikkejä. Havainnoimme lasten leikkejä ja ohjaamme turvalliseen toimintaan, jotta voimme välttää turhia rajoituksia.

Siirtymätilanteisiin luomme leikinomaisuutta, jotta odottaminen ei tuntuisi odottamiselta vaan sekin voisi olla mielekästä tekemistä. Ryhmän positiivista ilmapiiriä ja yhteisöllisyyttä vahvistamme huumorilla ja leikkillisyydellä. Oppimisen ilo ja motivaatio lisääntyvät leikinomaisia työtapoja käytettäessä.

Alle 3-vuotiaan lapsen leikissä meillä kasvattajilla on ohjaajina suuri merkitys. Luomme yhdessä lapsen kanssa leikkimisen perustaitoja. Leikimme lattialla lasten kanssa ja opetamme hiekkalaatikolla kakkujen tekemistä. Rohkaisemme lasta rakentamaan palikoista tornin ja säikähdamme yhdessä sen räjähtäessä lattialle. 3–5-vuotiaan lapsen leikissä olemme mukana yhtenä leikkijänä. Meillä kasvattajilla on oma rooli, johon heittäydymme. Voimme olla leikissä esimerkiksi koira, vauva tai mummo. Oman leikkiroolimme kautta tuomme leikkiin lisää sisältöjä ja kehitämme lapsen mielikuvitusta. Yli 5-vuotiaiden lasten leikeissä osallistumme juonen kehittelyyn yhdessä lasten kanssa. Rikastutamme lasten leikkiä rakentamalla leikkiympäristöä mielikuvitukseen houkuttelevaksi. Suhtaudumme avoimin mielin lasten aloitteisiin esimerkiksi mitä pahvilaatikko voikaan leikissä olla. Annamme lapsille mahdollisuuden käyttää erilaisia välineitä ja tavaroita, joita hän tarvitsee leikkeihin.

Lasten leikeissä kasvattaja on ensisijaisesti leikkijä, joka tietää tavoitteet ja innoittaa leikkejä esimerkiksi saduilla, tarinoilla ja retkillä. Havainnoimme tarkasti lasten toimintaa leikeissä saadaksemme selville minkälaiset roolit lapsilla on leikissä, miten lapsi osallistuu leikkiin, minkälaiset leikkitaidot lapsilla on ja mikä on leikin sisältö. Havainnoinnin perusteella suunnittelemme ja toteutamme joustavasti leikin ohjausta.

5.2 Kieli ja vuorovaikutus

Tavoitteena on hyvä ilmaisutaito, kyky ja rohkeus kertoa asioistaan sekä selviytyä arjen tilanteista kielen avulla. Lapsi oppii käyttämään kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Kielen oppiminen on itsetunnon ja sosiaalisen minäkuvan kannalta tärkeää. Lapsi kokee iloa kielen oppimisesta, puhumisesta ja ymmärtämisestä.

Kun lapsi oppii sanoittamaan tunteitaan, hän pystyy käsittelemään ja ymmärtämään niitä paremmin. Kieli avaa lapselle mahdollisuuden ymmärtää myös toisen näkökulmaa asioihin. Osa lapsista tarvitsee enemmän

tukea sosiaaliseen kanssakäymiseen. Tuemme ja rohkaisemme lasta olemaan vuorovaikutuksessa aikuisten ja toisten lasten kanssa.

Kielen oppimisen perustana on emotionaalisen vuorovaikutuksen laatu. Katsekontakti, lempeä puhe, eleet, ilmeet, kosketus ja huomioiminen ovat merkityksellisiä. Meidän tehtävänä on nähdä lapsen yksilöllinen tapa kommunikoida ja olla hyvässä vuorovaikutuksessa hänen kanssaan. Annamme lapselle kommunikatiivimalleja käyttäen itse selkeää ja rikasta kieltä. Tarvittaessa käytämme kielen oppimisen tukena esimerkiksi kuvia ja tukiviittomia.

Vuorovaikutuksessa on tärkeää selkeä ja ikä- ja taitotasoa vastaava kommunikointi, esimerkiksi ohjeet, jutustelu, keskustelut. Tartumme lapsen aloitteisiin ja viemme keskustelua eteenpäin. Yhdessä harjoittelemme keskustelutaitoja: vuorottelua, kysymistä, kuuntelemista ja vastaamista.

Havainnoimme lasten kielellisiä taitoja ja tuemme monipuolisesti kielen kehitystä. Mallitamme puhetta tavoitteenaamme kielen rikastuttaminen, sana- ja käsitevaraston laajentaminen sekä kuvailevan puheen lisääntyminen. Tekemisen ja asioiden sanoittamisella tuemme oman toiminnan ohjauksen kehittymistä. Keinoja herätellä lapsen kiinnostusta kieleen sekä vahvistaa kielellisiä taitoja ovat esimerkiksi sadut, lorut, riimit, laulut, sadutus, draaman käyttö, sanasäkit, pelit sekä vuorovaikutusleikit.

Lapsen kiinnostus kirjoitettua kieltä kohtaan on alku lukemisen ja kirjoittamisen valmiuksien kehittymiselle. Tuemme lapsen kielellisen tietoisuuden heräämistä ja vahvistumista antamalla hänelle mahdollisuuksia tutustua kirjoitetun kielen maailmaan. Kielen sisällön tarkastelun lisäksi alamme kiinnittää huomiota kielen muotoon. Satujen kuunteleminen vahvistaa kielen ymmärtämistä ja ajattelua. Kirjaimiin ja äänteisiin tutustuminen, sanoilla leikittely, riittely ja tavuttaminen ovat keinoja, jotka vahvistavat lukemaan ja kirjoittamaan oppimisen valmiuksia.

Median merkitystä lasten elämässä ei voi vähätellä. Keskustelemme yhdessä lasten ja perheiden kanssa siitä, kuinka paljon lapsi käyttää aikaa erilaisten sähköisten viestimien parissa sekä millaiset pelit ja TV-ohjelmat ovat lapselle sopivia ja miten ne mahdollisesti vaikuttavat lapsen kehitykseen. On tärkeää tuntea lapsen tapa reagoida asioihin ja havainnoida häntä, jotta hän ei kohtaa liian ahdistavaa mediasisältöä liian varhain. Ikärajasuositukset ovat tärkeä mittari arvioitaessa sisältöjen sopivuutta lapselle.

5.3 Liikunta

Haluamme luoda lapselle mahdollisuuden monipuoliseen päivittäiseen liikkumiseen ja motoristen taitojen kehittämiseen. Päiväkodissämme on liikkumaan houkutteleva piha. Lisäksi hyödynnämme lähiympäristön puistoja, metsiä ja liikuntapaikkoja.

Tavoitteena on lapsen yksilöllisten motoristen taitojen harjaannuttaminen. Lasta rohkaistaan kokeilemaan omia rajojaan. Suunnittelemme ja ohjaamme lapsen tarpeet huomioon ottavaa sopivan haastavaa liikuntaa, jossa lapsella on mahdollisuus olla osa ryhmää ja onnistua. Arjessa erilaiset liikkumiseen houkuttelevat välineet ovat lapsen saatavilla niin ulkona kuin sisällä. Pyrimme luomaan ympäristön, jossa lasten on helppoa ja luvallista liikkua turvallisesti.

Ohjatuilla liikuntatuokioilla tuemme lapsen perusliikuntataitojen kuten erilaisten liikkumistapojen, tasapainon sekä kehon hahmotuksen kehittymistä. Tutustumme erilaisten liikuntavälineiden käyttöön sekä leikimme liikunta- ja perinneleikkejä sisällä ja ulkona. Vuodenaikojen vaihtelut mahdollistavat hiihdon, luistelun ja erilaiset pallopelit. Käytämme liikuntaa menetelmänä muiden sisällöllisten painotusten esimerkiksi kielen ja matematiikan omaksumisessa.

Maria 6v.

"Temppurata on kivaa ku saa olla renkaissa ja hyppiä trampalla."

(tyttö 6v)

Tavoitteena on luoda lapselle myönteinen kuva itsestä liikkujana. Ilo liikunnasta tuottaa lapselle positiivisia tunteita ja hyvää oloa. Liikunta vahvistaa oman kehon hallintaa ja tuntemusta. Kasvattajan tehtävänä on kannustaa ja rohkaista lasta.

5.4 Luonto- ja ympäristökasvatus

Lapsen luontosuhde rakentuu tunnekokemusten ja elämysten kautta. Kokemus syntyy kaikkien aistien välityksellä: tuoksut, värit, äänet, tunnustelu, maistelu. Luonto on täynnä oppimisen ja tutkimisen mahdollisuuksia. Retkillä mukanaamme ovat usein luopit, haavit, luontokirjat ym. välineet. Esteettiset elämykset syntyvät, kun pysähdytään tarkastelemaan vaikkapa syksyn lehtien värejä tai kallion pinnan kuvioita. Motoriset taidot harjaantuvat luonnossa liikkeessä ja leikkiessä kuin huomaamatta.

Minja 6v

Metsäretkillä havainnoimme vuodenaikojen vaihteluita sekä luonnossa liikkumisen pelisääntöjä. Päiväkodin metsäinen piha mahdollistaa elämysten rakentamisen pihaluontoon. Retkeilemme paljon rakennetussa ympäristössä, jolloin myös turvallisen liikenteessä liikkumisen taidot harjaantuvat.

Ympäröivä luonto tarjoaa lapsen leikkiin tarvittavat leikkivälineet. Mielikuvituksen avulla lapsi luo ympäristön materiaaleille ja paikoille merkityksen. Luonto motivoi ja innostaa lasta luoviin leikkeihin. Luonnossa leikkiminen mahdollistaa lapselle omien rajojen kokeilemista ja haastaa ongelmanratkaisuun. Metsäleikeissä on luontevaa harjoitella myös yhteistoimintaa ja sosiaalisia taitoja.

Tavoitteena on, että lapselle syntyy luonteva suhde luontoon. Ympäristöstä huolehtiminen ja sen suojeleminen on jokaisen tehtävä. Tämän asenteen haluamme välittää lapselle. Huolehdimme yhdessä lasten kanssa päiväkodin pihasta ja sisätilojen esteettisyydestä ja siisteydestä esimerkiksi lelujen kunnosta. Harjoitteleminen yhdessä lasten kanssa kestävää kehitystä kierrättämällä ja energiaa säästämällä. Metsässä liikkuen aikuinen antaa mallin vastuullisesta toiminnasta luonnossa. Huolehdimme yhdessä myös metsän siisteydestä esimerkiksi tuomalla roskat roskikseen.

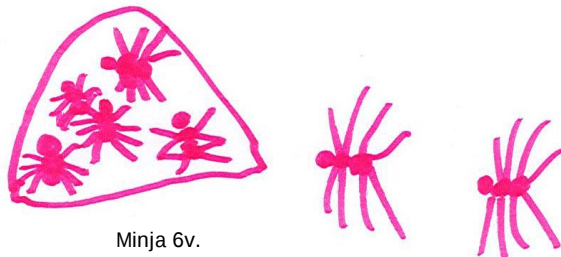
5.5 Matematiikka

Arki on täynnä mahdollisuuksia matematiikan oppimiseen. Varhaiskasvatuksessa matematiikan oppimisella tarkoitetaan loogisen ajattelun ja päättelykyvyn vahvistamista. Matemaattisten taitojen harjoittelussa olennaista on toiminnallisuus sekä lapsen oma aktiivisuus. Konkreettisista asioista edetään kohti abstraktimpia käsitteitä.

Käsitteiden ymmärtäminen on matemaattisen ajattelun perusta. Käsitteitä harjoitellaan vertailemalla, luokittelemalla, sarjoittamalla ja tutkimalla asioiden välisiä suhteita. Ajan käsitteiden ymmärtämistä tuemme käsittelemällä mm. päivärytmiä, viikonpäiviä, kuukausia sekä vuodenaikoja. Geometriset käsitteet tulevat tutuiksi esimerkiksi havainnoimalla ympäristöä, rakentelemalla ja piirtämällä. Mittaaminen on osa matemaattista havainnointia. Se kehittää lapsen loogista ajattelua sekä vahvistaa matemaattisten käsitteiden oppimista (paina – kevyt, pitempi – lyhyempi jne.) Lukukäsitteen ymmärtäminen (mm. lukumäärän ja numeron vastavuus, lukujonotaidot, järjestysluku) on laskemistaitojen perusta.

Luomme oppimisympäristön, joka motivoi lapsia matemaattisten ilmiöiden huomioimiseen. Lähestymme matematiikkaa mielekkäitä oppimisvälineitä ja -tapoja hyödyntäen. Pelit ja erilaiset liikunta- tai sääntöleikit harjaannuttavat matemaattista ajattelua. Sisällytämme matematiikkaa kaikkeen arkipäivän toimintaan: perushoitotilanteisiin, leikkiin, liikuntaan, pieniin työtehtäviin, musiikkiin jne. Varsinkin esiopetuksessa matemaattisia taitoja harjoitellaan myös esimerkiksi tehtävähetkillä ja työpajoissa.

Ohjaamme lapsia kiinnostumaan ympäristöstään ja tekemään havaintoja siitä. Kannustamme lapsia kertomaan havainnoistaan ja sanoittamaan omaa päättelyään. Tavoitteena on, että lapsi oppii vähitellen tulemaan tietoisiksi omasta ajattelustaan ja erilaisista tavoista ratkaista ongelmia. On tärkeää, että lapsille syntyy myönteinen asenne matematiikkaa kohtaan sekä luottamus omaan ajatteluun ja ongelmanratkaisutaitoihin.

5.6 Etiikka ja katsomus

Eettiset kysymykset nivoutuvat tiiviisti jokapäiväiseen elämään. Lähtökohtana on itsetunnon kehittyminen, joka vaikuttaa ihmisten välisiin sosiaalisiin taitoihin. Kasvattaja antaa omalla toiminnallaan mallin hyvistä tavoista, toisten huomioonottamisesta sekä kunnioittamisesta. Hän vastaa lasten aloitteisiin, jotka voivat olla sanallisia tai tulla esille esimerkiksi leikeissä. Lasten kanssa keskustellaan oikeasta ja väärästä, hyvästä ja pahasta sekä totuudesta ja valheesta. Oikeudenmukaisuuteen, tasa-arvoon, kunnioitukseen ja vapauteen liittyviä aiheita käsitellään keskustellen, satujen ja kirjojen sekä leikin ja draaman avulla.

Lasten kanssa tutustutaan yhdessä eri uskontoihin ja katsomuksiin lapsiryhmän tilanteen mukaan. Kasvattaja tiedostaa erilaisten uskontojen ja katsomusten olemassaolon ja suhtautuu niihin kunnioittavasti ja avoimesti. Voidakseen toteuttaa uskontokasvatusta ei tarvitse tietää kaikkea. Asioista keskustellaan lapsen kanssa yhdessä kysellen ja ihmetellen. Vanhemmilta saa tietoa juuri kyseisen perheen tavoista ja katsomuksesta. Päivähoidon uskontokasvatus on yleissivistävää, ja sen sisällöistä sekä toteutuksesta keskustellaan ja sovitaan perheen kanssa.

Tavoitteena on, että lapsi saa turvallisesti aikuisen kanssa pohtia elämän suuria kysymyksiä, jotka voivat joskus olla myös pelottavia ja ahdistavia. Mahdollisuus hiljaisuuteen, ihmettelyyn, kyselemiseen ja pohdintaan tukee lapsen kokonaisvaltaista ajattelun ja tunnemaailman kehitystä.

Esiopetuksessa kaikille lapsille yhteinen eettinen kasvatus liitetään erilaisiin tilanteisiin. Lasten ajattelua kehitetään roolileikein ja keskustelemalla. Tavoitteena on lapsen tuleminen kuulluksi sekä katsomuksellisen ajattelun kehittyminen. Esiopetuksen uskontokasvatuksen tavoitteena on antaa mahdollisuus tutustua uskontoon liittyviin asioihin, esimerkiksi uskonnollisiin juhliin sekä siihen, miten ja miksi niitä vietetään. Lasten kanssa käsitellään suvaitsevaisuutta ja kohtuullisuutta, oikeudenmukaisuutta ja reiluutta, rohkeutta ja omaa identiteettiä sekä hyväntahtoisuutta ja huolenpitoa.

6 Moninaisuus varhaiskasvatuksessa

6.1 Kasvun ja oppimisen tuki

Toimintamme lähtökohtana on kaikille lapsille yhteinen laadukas varhaiskasvatus. Näin kasvun ja oppimisen tukeminen toteutuu arjessa laadukkaan pedagogiikan ja suunnitellun kasvu- ja oppimisympäristön avulla. Tavoitteena on turvata jokaiselle lapselle mahdollisuus kehittymiseen sekä oppimiseen.

Kun meillä herää huoli lapsen kasvuun, kehitykseen tai oppimiseen liittyen, tiivistämme yhteistyötä perheen kanssa. Kaikissa tilanteissa lapsen asioista keskustellaan ensisijaisesti vanhempien kanssa. Yhdessä pyrimme löytämään lasta auttavia toimintamalleja. Kun huoli kasvaa, yhteistyökumppaniksi tulee konsultoiva erityislastentarhanopettaja. Muita yhteistyökumppaneita ovat neuvola, puheterapia, toimintaterapia sekä muut mahdolliset lasta tutkivat ja hoitavat tahot esimerkiksi sairaala ja lastensuojelu.

Vantaalla kasvun ja oppimisen tuki jaotellaan kolmeen tasoon. Näitä ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Yleisen tuen menetelminä ovat arjen strukturointi eli jäsentäminen, pienryhmätoiminta sekä puhetta tukeva kommunikaatio esimerkiksi kuvat. Meillä näihin menetelmiin kiinnitetään erityistä huomiota ja niiden toteutuminen on arkea kaikissa ryhmissä. Tehostetun tuen menetelmät ovat intensiivisempiä sekä yksilöllisempiä kuin yleisessä tuessa, kuitenkin samoja. Yhteistyö lasta hoitavien ja tutkivien tahojen kanssa tiivistyy. Tehostetun tuen piirissä olevalle lapselle laaditaan varhaiskasvatussuunnitelman liitteeksi tehostetun tuen suunnitelma, jota arvioidaan säännöllisesti. Erityisen tuen piirissä ovat useimmiten pidennetyn oppivelvollisuuden lapset. Kasvun ja oppimisen tuen tasot ovat samat sekä varhaiskasvatuksessa että esiopetuksessa.

Atte 6v.

Mikäli ryhmässä on vahvempaa tukea tarvitsevia lapsia, kasvattajat kiinnittävät erityistä huomiota lasten ohjaamisen tapaan sekä omaan toimintaansa. Tarkoituksena on luoda arkeen järjestystä ja menetelmiä, joilla enemmän tukea tarvitseva lapsi voisi myös saada onnistumisen kokemuksia sekä olla osallisena ryhmässä ja tulla toimeen omatoimisesti arjen eri tilanteissa. Lasten tuen tarpeesta riippuen ryhmää voidaan pienentää tai siinä voi työskennellä avustaja. Näillä toimilla tuetaan myös kasvatushenkilöstön mahdollisuuksia toteuttaa laadukasta varhaiskasvatusta.

6.2 Monikulttuurisuus

Monikulttuurisuus on osa päiväkodin arkea. Haluamme toimia kunnioittavan uteliaasti ja oppia yhdessä lasten erilaisista kielistä ja kulttuureista. Rakennamme oppimisympäristöä niin, että siinä näkyy luonnollisena osana lasten tausta, kieli ja uskonto, esimerkiksi kuvat, kirjat sekä musiikki.

Lapsen toimiminen ryhmän jäsenenä ja sosiaalinen kanssakäyminen tukevat vahvasti lapsen myönteistä kokemusta itsestään. Tämä motivoi lasta käyttämään kieltä vuorovaikutustilanteissa. Meidän tehtävänä on rohkaista ja kannustaa lasta ilmaisemaan itseään.

Helmi 5v.

Toimimme mallina suomen kielen oppimiselle sekä tiedostamme ilmeiden, eleiden, selkokielen, lyhyiden lauseiden ja kuvien merkityksen vuorovaikutuksessa. Arjen toimet ja päivittäiset juttelut ovat luontevia tilanteita kielen harjaannuttamiselle. Kuvakirjat ja sadut auttavat laajentamaan sanavarastoa, ymmärtämään käsitteitä ja rikastuttamaan mielikuvitusta.

Päiväkodissa lapselle annetaan mahdollisuus oppia suomen kieltä ja suomalaista kulttuuria. Perhe opettaa lapselle äidinkielen. Oman äidinkielen omaksuminen luo perustan suomen kielen oppimiselle. Monikielisen ja kulttuurisen taustan omaavalla lapsella on oikeus osallistua suomi toisena kielenä (S2) -opetukseen. Opetuksen tavoitteena on kehittää lapsen suomen kielen taitoa niin, että hän pystyy ilmaisemaan itseään, ymmärtää ja tulee ymmärretyksi suomen kielellä. Kielellistä lisätukea annamme S2-tuokioissa, joissa vahvistamme kielellistä tietoisuutta, harjoittelemme käsitteitä ja rikastutamme sanavarastoa leikinomaisin keinoin. Tuokiot ovat tavoitteellisesti suunniteltua toimintaa, joka liittyy läheisesti lapsen arkeen.

Havainnoimme lapsen suomen kielen kehittymistä säännöllisesti. Havainnot kirjataan suomen kielen seurantalomakkeelle, jota täydennämme lapsen koko päivähoitoajan. Keskusteluissa vanhempien kanssa arvioimme lapsen suomen kielen edistymistä.

6.3 Sukupuolten välinen tasa-arvo

Päiväkodissamme lapsella on ensisijaisesti mahdollisuus olla lapsi. Hän tulee tietoiseksi siitä, että on tyttö tai poika. Tyttöillä ja pojilla on samanarvoiset mahdollisuudet tulla huomioiduksi sekä toteuttaa omia kiinnostuksen kohteitaan. Meidän kasvattajien tehtävänä on tarjota lapsille monipuolisia toimintoja ilman, että vahvistamme stereotyyppisiä sukupuoliroolimalleja. Tiedostamme omat ajattelumallimme ja olemme tarvittaessa valmiita kyseenalaistamaan niitä.

7 Varhaiskasvatuksen toimintamuodot ja yhteistyöverkostot

7.1 Esiopetus

Esiopetuksen toiminnasta ja suunnittelusta vastaa lastentarhanopettaja, jolla on pätevyys esiopetuksen antamiseen. Toiminnan suunnittelu pohjautuu valtakunnallisiin Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2010 sekä Vantaan esiopetuksen opetussuunnitelmaan 2011. Näissä asiakirjoissa ilmenevät sisältöalueet ohjaavat toimintaamme ja tavoitteitamme esiopetuksessa. Esiopetusikäiselle lapselle tehdään myös oma esiopetussuunnitelma. Suunnitelman laatimiseen osallistuvat lapsi, vanhemmat ja esiopetuksen opettaja. Suunnitelmaan kirjataan lapsen vahvuudet, mahdolliset tuen tarpeet sekä tavoitteet esiopetusvuodelle. Tavoitteiden toteutumista arvioidaan yhdessä vanhempien kanssa esiopetusvuoden lopuksi. Esiopetusvuoden keväällä päiväkodissa laaditaan yhdessä vanhempien kanssa Esiopetuksesta kouluun -tiedonsiirtolomake, jonka esiopetuksesta vastaava opettaja luovuttaa tiedonsiirtopalaverissa lapsen tulevaan kouluun.

Päiväkodissamme järjestetään tarvittaessa valmistavaa esiopetusta. Valmistava opetus on tarkoitettu niille maahanmuuttajataustaisille lapsille, joiden suomenkielen taito ja / tai muut taidot eivät riitä esiopetuksen ryhmässä opiskelemiseen. Valmistavaan opetukseen osallistuva kuusivuotias lapsi osallistuu esiopetusryhmän toimintaan ja saa tämän lisäksi suomi toisena kielenä -opetusta sekä mahdollisuuksien mukaan oman äidin kielen opetusta.

Kuusivuotias lapsi oppii sekä omaksuu asioita tekemällä ja toimimalla yhdessä muiden kanssa. Esiopetukselle luodut tavoitteet todentuvat niin ohjatussa toiminnassa, leikissä kuin arjen askareissa. Leikinomainen ja lapsen mielenkiinnon kohteista lähtevä toiminta on lapselle mielekästä. Menetelminä vuorottelevat ryhmä- tai yksilökohtainen ohjattu toiminta, leikki, arjen toimet sekä työkasvatus.

Ohjattu toiminta on yksi osa esiopetusta yhdessä muun toiminnan kanssa. Se perustuu opettajan suunnitelmaan pedagogisten tavoitteiden mukaiseen toimintaan. Toiminnan suunnittelun lähtökohtana ovat lapsiryhmän tarpeet ja toiveet. Ohjattu toiminta tarkoittaa viikko-ohjelmaan kirjattuja tekemisiä esimerkiksi kädentaitoja, jumppahetkiä, matemaattisten ja kielellisten valmiuksien harjoittelua sekä muita ohjattuja toimintoja kuten päiväpiirit, lauluhetket, eskaripiirit. Menetelmänä näissä käytämme usein pienryhmätyöskentelyä. Tällöin mahdollistuu rauhallisempi oppimisympäristö sekä aikuisen jakamattomampi huomio yksittäiselle lapselle. Tavoitteenamme on ohjatulla toiminnalla mm. tukea lapsen ryhmässä toimimisen taitoja. Keskittyminen, ohjeiden vastaanottaminen ja niiden noudattaminen sekä oman toiminnan ohjauksen harjoittaminen tukevat työskentelytaitojen omaksumista.

Esiopetusryhmässä on käytössä tietokone, jolla lapset pelaavat Ekapeliä. Se on oppimispeli, jossa harjoitteluun kielellisiä valmiuksia esimerkiksi kirjaimia, äänteitä sekä sanan hahmottamista. Lasten kanssa käytämme tiedonhaussa apuna internetiä.

Lapsen leikissä haluamme kiinnittää huomiota kaverisuhteiden luomiseen ja niiden ylläpitämiseen. Leikkiin sitoutuminen, toisten huomioonottaminen sekä vastavuoroisuus ovat tärkeitä sosiaalisia taitoja. Haluamme luoda hyvän ryhmähengen, sillä se tuo yhteenkuuluvaisuuden tunnetta sekä vahvistaa lapsen osallisuuden kokemusta. Tämä osaltaan vähentää merkittävästi myös kiusaamisen riskiä.

Mielekäs kokemus kavereiden kanssa leikkimisestä ja ystävyysuhteista rakentaa lapsen itsetuntoa. Käytämme leikkiä myös menetelmänä, jonka avulla voimme vaikuttaa lapsen oppimiseen ja ajattelun rakenteisiin. Ongelmanratkaisutaidot karttuvat, kun pohditaan, miten majasta saadaan tukeva, laskemisen taitoja tarvi-

taan kauppaleikissä ja kirjainten tuntemusta kampaamokyltin kirjoittamiseen. Nämä ovat esimerkkejä siitä, miten esiopetuksen sisältöalueet ja tavoitteet tulevat leikissä näkyviksi.

Leikin avulla voimme tukea lapsen kehitystä tavoitteiden suuntaan. Tehtävänämmä on ohjata lapsen leikkiä osallistumalla siihen myös itse. Saamme arvokasta tietoa siitä, miten lapsi leikkii, mikä häntä kiinnostaa ja puhuttelee. Olemalla mukana lasten leikissä sekä havainnoimalla sitä saamme selville tarvitseeko lapsi tukea leikkitaitojen opetteluun tai kaveritaitojen luomiseen.

*"Pilkettä ja huumoria, tilaa mielikuvitukselle, oppimisen riemua."
(6-vuotiaan äiti)*

Arjen toimet ovat esiopetuksessa tavoitteellista toimintaa. Päivittäin toistuvat rutiinit; pukemiset, riisumiset, toiminnasta toiseen siirtymiset harjoittavat oman toiminnan ohjausta. Kannustamme lapsia selviytymään niistä itsenäisesti ja joustavasti. Lapsen omatoimisuutta sekä vastuunkantamisen taitoa tuemme myös antamalla pieniä työtehtäviä mm. ruoka-apulaisen työt. Arjen tilanteita hyödyntämällä toteutuvat myös sisältöalueiden tavoitteet. Laskemista harjoitteleminen pohtimalla puseron nappien määrää, kielelliset valmiudet karttuvat nimikylttien kirjaimia tarkastelemalla, vuorovaikutustaidot harjaantuvat päivittäisissä keskusteluissa. Matemaattiset taidot vahvistuvat ympäristöä havainnoimalla, kun pohdimme käsitteitä enemmän-vähemmän, vertailemme, mittaamme tai huomioimme yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

Näitä kaikkia asioita ja paljon muuta teemme esiopetuksessa päivittäin, tietoisina jokaisen hetken ja tilanteen mahdollisuuksista oppimiseen ja oivalluksiin.

Myönteisillä oppimiskokemuksilla vahvistetaan oppimisen iloa ja lapsen itsetuntoa. Luottamus omaan oppimisen luo hyvän pohjan tulevalle koululaiselle. Tärkeitä kouluvalmiuksia ovat esimerkiksi ryhmässä toimimisen taidot, keskittyminen, ohjeen mukaan toimiminen sekä oman toiminnan ohjaus.

Esiopetuksessa tuetaan ja seurataan kokonaisvaltaisesti lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä. Havainnoimme muun muassa lapsen kognitiivisia taitoja ja emotionaalista kehitystä. Kiinnitämme huomiota myös lapsen kielellisiin ja matemaattisiin valmiuksiin. Oikea-aikaisella tuella voidaan ennaltaehkäistä mahdol-

lisiä oppimisen vaikeuksia. Haluamme tarjota lapsille tasavertaiset mahdollisuudet oppimiseen ja koulun aloittamiseen.

Esiopetuksen oppilashuolto on lapsen kokonaisvaltaista hyvinvoinnista huolehtimista, jolla edistetään välittämisen, huolenpidon ja myönteisen vuorovaikutuksen toimintakulttuuria. Oppilashuollon tavoitteena on luoda terveellinen ja turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö sekä turvata tarvittava tuki.

Oppilashuoltoryhmän muodostavat esiopetusta antava opettaja, päiväkodin johtaja, alueen konsultoiva erityislastentarhanopettaja sekä neuvolan terveydenhoitaja. Oppilashuoltoryhmään voidaan tarvittaessa kutsua myös perusopetuksen erityisopetuksen koordinaattori, maahanmuuttajataustaisen oppilaiden koordinaattori sekä muita lapsen asioita hoitavia tahoja. Päiväkodin johtaja kutsuu ryhmän koolle.

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa. Huoltajat voivat halutessaan olla mukana omaa lasta koskeissa asioissa. Oppilashuoltoryhmä kokoontuu esiopetusvuoden syksyllä ja keväällä kokoonnumme arvioimaan oppilashuoltoryhmän työtä. Tiedonsiirtoon pyydetään kirjallinen lupa vanhemmilta mutta opetuksen järjestämisen kannalta oleellinen tieto voidaan aina siirtää. Teemme yhteistyötä Kivimäen alakoulun kanssa. Toimintakauden alussa sovimme yhteistyöluokan, jonka kanssa meillä on erilaisia yhteistapahtumia vuoden aikana. Tiedonsiirtoa esiopetuksesta kouluun meillä on myös muiden lähikoulujen kanssa.

7.2 Perhepäivähoito

Toimintayksikköömme kuuluu Martinlaakson alueen kunnallinen perhepäivähoito. Perhepäivähoito on hoitajan kotona tapahtuvaa hoitoa. Perhepäivähoitajalla voi olla kaksi alle 2-vuotiaasta lasta ja kaksi yli 2-vuotiaasta lasta hoidossa. Ryhmää rakentaessa huomioimme iän lisäksi lapsen kehitystason sekä muut hoidolliset erityispiirteet. Hoitajan ryhmästä pyritään muodostamaan mahdollisimman toimiva, jossa hoitajalla on mahdollisuus vastata kunkin lapsen tarpeisiin ja toisaalta myös lapsilla on ympärillään omaa ikätason mukaista vertaisryhmää. Hoitajan poissaoloja varten jokaiselle lapselle on nimetty oma varahoitopaikka alueen päiväkohteista. Varahoito voidaan myös järjestää toisen hoitajan luona jos paikkoja on vapaana.

Perhepäivähoidossa noudatamme soveltaen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaa ja toimimme Metsikköpolun toimintayksikön yhteisen arvopohjan mukaisesti. Yhteistyössä vanhempien kanssa teemme jokaiselle lapselle varhaiskasvatussuunnitelman, johon kirjaamme lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyviä asioita. Sovimme yhdessä tavoitteista, joihin molemmat osapuolet sitoutuvat. Varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioimme ja päivitämme vähintään kerran vuodessa. Lasten varhaiskasvatussuunnitelmien pohjalta perhepäivähoitajatekee puolivuositain toimintasuunnitelman omalle ryhmälleen. Toimintasuunnitelmaan kirjataan ryhmän yhteiset tavoitteet ja menetelmät kuinka tavoitteisiin päästään.

Perhepäivähoitajan koti tarjoaa rauhalliset ja kodinomaiset puitteet päivähoidolle. Hoitajan kotona lapsi näkee tuttuja arjen askareita ja yhdessäoloa. Perhepäivähoidon vahvuutena on pieni lapsiryhmä, jossa vuorovaikutukselle on paljon tilaa. Hoitajalla on jakamaton vastuu vuorovaikutuksen laadusta. Haluamme kohdata ja tunnistaa lapsen tunteita ja vastata niihin myönteisellä ja rakentavalla tavalla. Perhepäivähoidossa on mahdollista syntyä hyvin vahvoja kiintymyssuhteita.

Lapsen perushoito kattaa suuren osan päivästä. Perushoito pitää sisällään ravinnon, riittävän unen ja levon, hygienian, vaatetuksen, liikunnan ja ulkoilun. Hoitajan tehtävä on luoda näistä tilanteista kiireettömiä ja lämmينhenkisiä. Näissä tilanteissa lapsella on hyvä ja turvallinen olo harjoitella monipuolisesti erilaisia taitoja esim. omatoimisuutta. Ulkoillessa perhepäivähoitajat kokoontuvat kahteen eri leikkipuistoon. Näin lapsille mahdollistuu kaverisuhteet myös muiden hoitajien lasten kanssa. Puistoissa pidetään yhteisiä lauluhetkiä ja juhlia. Ikä- ja kehitystasoa huomioidaan myös niin, että isommat lapset voivat lähteä jonkun hoitajan kanssa kentälle leikkimään liikuntaleikkejä pienten jäädessä leikkipuistoon.

Perhepäivähoidossa korostuu keskeisenä toimintana leikki. Hoitajan koti ja pieni ryhmä mahdollistavat hyvin lapsen leikkiä. Hoitajan tehtävänä on suunnitella oman kodin tilat niin, että eri-ikäisten lasten leikit mahdollistuvat. Hänen tehtävänä on taata leikkirauha kaikille lapsille. Leikin ohjauksessa hoitajan läsnäololla ja huomiolla on suuri merkitys, lapsen on helpompi keskittyä leikkiin. Vuorovaikutuksessa hoitajan kanssa pieni lapsi oppii leikkitaitoja, joita hän tarvitsee kyetäkseen leikkimään yhteisleikkejä toisten lasten kanssa.

Perhepäivähoidossa hoitosuhteet voivat muodostua hyvinkin pitkiksi. Siirtymistä päiväkodin puolelle lähdemme miettimään yhdessä perheiden kanssa viimeistään kun lapsi on 5-vuotias. Ennen tulevaa esiopetusvuotta on hyvä lähteä harjoittelemaan sosiaalisia taitoja isompaan lapsiryhmään. Toisaalta myös oma isompi vertaisryhmä mahdollistaa monipuolisemmat kaverisuhteet.

7.3 Verkostotyö

Teemme yhteistyötä useiden eri tahojen kanssa, jotka tukevat lapsen ja perheiden hyvinvointia. Lapsen kasvun ja oppimisen tukeen saamme asiantuntija-apua konsultoivalta erityislastentarhanopettajalta, kelta. Yhteistyössä hänen kanssaan haemme lapsille tarvittavia tukitoimia. Kelta osallistuu myös yhteistyöpalaveriin, joita pidämme yhdessä vanhempien ja muiden lasta hoitavien tahojen kanssa. Lasta koskevat tiedot ovat luottamuksellisia, siksi tarvitsemme aina vanhempien suostumuksen asiaan. Hoitavat tahot pyytävät meiltä yleensä kuvausta lapsesta. Kuvaus annetaan aina ensin vanhemmille luettavaksi. Vanhemmat joko toimittavat itse kuvauksen tai sitten me lähetämme sen.

Lastenneuvolan kanssa teemme vahvaa yhteistyötä. 4-vuotiaan lapsen neuvolatarkastus on laaja hyvinvointitarkastus (Hyve). Otamme tarkastuksen vanhempien kanssa puheeksi kuukautta ennen lapsen kuin lapsi täyttää 4 vuotta. Pyydämme perheitä varaamaan ajan neuvolaan ja tällöin sovimme myös yhteisen keskusteluajan päiväkodille. Keskustelussa täytämme yhdessä tarkastukseen liittyvän yhteenvetolomakkeen. Lomake lähetetään neuvolaan viimeistään kaksi viikkoa ennen neuvolakäyntiä. Käynnin jälkeen neuvola lähettää meille vanhempien suostumuksella yhteenvetolomakkeen täytettynä takaisin. Tätä tietoa hyödynnämme lapsen kasvun ja oppimisen tukemisessa. Kerromme vanhemmille myös neuvolan perhetyöstä, josta on mahdollista saada tukea ja apua arjen haastavissa tilanteissa.

Teemme yhteistyötä myös lastensuojelun kanssa. Lapsi on saattanut saada päivähoitopaikan lastensuojelun tukitoimena. Tällöin meillä on säännölliset yhteistyöpalaverit yhdessä vanhempien kanssa. Meillä on myös viranomaisina velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus, mikäli huolestamme lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyen kasvaa.

Vantaankosken seurakunta järjestää Myyrmäen kirkolla lasten kirkkoja, joihin meillä on mahdollisuus osallistua. Käymme myös joulun ja pääsiäiskirkkoissa. Kysymme aina vanhemmilta luvan, saako lapsi osallistua lasten kirkkohenkiin.

Kerromme perheille varhaiskasvatuksen palveluvalikosta. Avoin päiväkotitoiminta tai kerho ovat vaihtoehtoja kokopäivähoidolle. Palvelunohjaus tarkoittaa meillä myös sitä, että ohjaamme perheitä avun piiriin haastavissa elämäntilanteissa. Osaamme kertoa mistä apua voi hakea. Meille on tärkeää lasten ja perheiden kokonaisvaltainen hyvinvointi.

8 Arviointi ja työn kehittäminen

Meillä on olemassa rakenteet toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Päiväkodissa lapsiryhmän henkilökunta muodostaa moniammatillisen tiimin. Tiimit tekevät syys- ja kevätkaudelle ryhmän yhteisen toimintasuunnitelman, johon kirjataan kulloinkin painottuvat tavoitteet. Kerran viikossa pidettävässä tiimipalaverissa arvioidaan toteutunutta toimintaa. Arvioinnin pohjalta tehdään suunnitelmia sekä muokataan työtapoja. Tiimipalaverit ovat myös haastavien tilanteiden käsittelyä varten. Tiimit tekevät toimintakauden alussa tiimisopimukset, joihin kirjataan yhteisesti sovitut toimintatavat. Tiimisopimukseen palataan ja sitä muutetaan tarpeen mukaan. Päiväkodin johtaja osallistuu tiimipalaveriin ainakin kaksi kertaa toimintakaudessa: Syksyllä, kun tiimi esittelee ryhmälle asetetut tavoitteet ja keväällä, kun näitä tavoitteita arvioidaan.

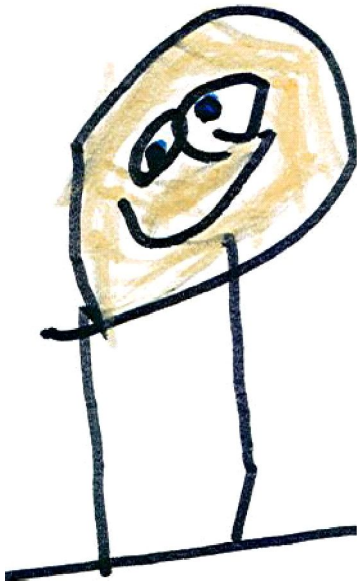
Talon palaveri on koko talon yhteinen palaveri, joka pidetään kerran viikossa. Talon palaverissa tuodaan keskusteluun yhteisiä asioita ja siirretään tietoa. Edustuksellinen tiimipalaveri kokoontuu joka kolmas viikko. Tällöin asialistalla ovat mm. päiväkodin hyvinvointityö ja mahdolliset asiakaspalautteet.

Lapsen kasvatusta on moninainen prosessi, joka vaatii paljon keskusteluja. Yhteisiä kasvatuskäsityksiä ja käytänteitä varten meillä on käytössä pedagogiset foorumit. Käymme näitä keskusteluja tarpeen mukaan päivän aikana tai järjestämällä iltapalavereita, jotta kaikki työntekijät pääsivät osallistumaan yhtä aikaa. Vuosittain pidettävä yksikön kehittämisspäivä on myös merkittävä työn kehittämisen kannalta.

Perhepäivähoidossa on joka kuukausi sovittu puistoaamu, jolloin päiväkodin johtaja käy tapaamassa lapsia ja hoitajia ulkoilun ajan. Kuukausittain pidettävä iltakokous on yhteinen toiminnan arviointifoorumi. Päiväkodin johtaja käy myös jokaisen perhepäivähoitajan luona ohjauskäynnillä ainakin kerran vuodessa.

Osallistamme lasta arvioimaan toimintaa ja hyödynnämme heiltä saamaamme palautetta toiminnan suunnittelussa. Lasten mielipiteet ja kiinnostuksenkohteet ovat suunnittelumme lähtökohta. Lasten kanssa harjoitellamme myös itsearviointia. Itsearvioinnissa tuemme lasta arvioimaan hänen omaa osaamistaan ja oppimistaan. Vanhemmat osallistuvat arviointiin antamalla palautetta toiminnastamme. Palautteet huomioidaan ja ne ovat toiminnan kehittämisen kannalta tärkeää tietoa meille.

Tulos- ja kehityskeskustelun päiväkodin johtaja käy jokaisen työntekijän kanssa ainakin kerran vuodessa. Keskustelussa arvioidaan yhdessä työntekijän kanssa hänen henkilökohtaista työtään ja asetetaan uusia tavoitteita ajatellen ammatillisen osaamisen kehittämistä.

Santeri 6v.

*Onnellinen lapsuus on
salainen puutarha,
täynnä katoamatonta
kauneutta,
lintujen laulua,
kukkien tuoksua,
puiden huminaa,
valoa ja varjoa.*

- Sylvi Kekkonen

Vantaa

Sivistystoimi, varhaiskasvatus

Metsikköpolun varhaiskasvatuksen toimintayksikkö

Metsikköpolun päiväkoti ja Martinlaakson alueen perhepäivähoitajat

Kukinkuja 14, 01620 Vantaa

09 8393 4988